

наук з використанням певних методів та підходів. Що наштовхує на подальші розробки у даній проблематиці.

Список використаних джерел:

1. Кобко-Одарій В. С. Правовий менталітет українського народу: особливості формування і розвитку : дис. ... канд. юр. наук. : 12.00.01 / Одеса, 2019. 230 с.
2. Таршис Є. Я. Ментальність людини: підходи до концепції і постановка задач дослідження. Вид. 2, допов. М., 2012. 88 с.
3. Кириєнко В. В. Менталітет як соціологічна категорія: предметне поле, структура, функції. *Соціологія*. 2009. № 3. С. 85–97.
4. Єріна Н. А. Психологічні особливості професійного менталітету державних службовців : дис. психол. наук. М., 1997. 172 с.
5. Коваль І. М. Метаантропологія менталітету: правовий вимір : дис. ... к. юр. наук : 12.00.12. Львів, 2017. 200 с.
6. Геллнер Е. Нації та націоналізм. М. : Прогресс, 1991. 319 с.
7. Hofstede G., Bond M. K. Hofstede's Culture Dimensions: An Independent Validation Using Rokeach's Value Survey. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 1984. Vol. 6. No 4.

Ключові слова: правовий менталітет, дух народу, функції, характеру народу, ментальність, генетичний код, код нації.

Key words: legal mentality, spirit of the people, functions, character of the people, mentality, genetic code, nation code.

ЛЬВОВА ОЛЕНА ЛЕОНІДІВНА

*Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник*

ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ ЯК ПРОЯВ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Відкритим вторгненням із суші, моря, повітря до України Російська Федерація грубо порушила Статут ООН, численні норми міжнародного права та вчинила акт агресії – найбільш серйозне та грубе порушення міжнародного правопорядку. Його серйозні порушення вважаються військовими злочинами. З огляду на це 27 лютого до Міжнародного Суду ООН в Гаазі Україна подала позов проти Російської Федерації. Також було подано запит на наказ Суду про тимчасові заходи проти Росії. У повідомленні Міністерства закордонних справ йдеться, що Україна вимагає від Суду провести екстрені слухання та видати наказ РФ негайно припинити військові дії та незаконний напад на Україну [1].

Втім дії агресора щодо цивільного населення України, на наше переконання, містять ознаки не просто порушення прав людини, а геноциду.

ду. Такого висновку можна дійти, виходячи з аналізу норм міжнародного гуманітарного права (МГП).

Пунктом 3 «Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України» основним завданням МГП визначено захист осіб, які не беруть безпосередньої участі у воєнних діях, а також тих, які перестали брати в них участь у результаті хвороби, поранення або будь-якої іншої причини, незалежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови або інших ознак [3].

Статтею 3 Женевської Конвенції про захист цивільного населення під час війни передбачено мінімум зобов'язань сторін у разі збройного конфлікту щодо осіб, які не беруть активної участі в бойових діях, зокрема, є забороненими такі діяння стосовно зазначених вище осіб: а) насилля над життям й особистістю, зокрема всі види вбивств, завдання каліцтва, жорстоке поводження й тортури; б) захоплення заручників; в) наруга над людською гідністю, зокрема образливе та принизливе поводження; г) засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення, винесеного судом, який створено належним чином і який надає судові гарантії, визнані цивілізованими народами як необхідні [4].

Окрім того, Додатковим протоколом до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. визначаються гарантії гуманного поводження. Так, ст. 4 Протоколу II передбачається, що зазначені вище особи «мають право на повагу до своєї особистості, своєї честі, своїх переконань та своїх релігійних обрядів. За всіх обставин з ними поводяться гуманно й без будь-якої несприятливої різниці. Заборонено видавати наказ не залишати нікого в живих» [2].

Однак, як відомо, ставлення російського агресора до мирного українського цивільного населення у своєму варварстві не обмежується звичайним порушенням прав людини та принципу гуманізму під час збройного конфлікту.

З огляду на це, спільнота українських юристів звернулася до міжнародного співтовариства із закликом вжити негайних і рішучих заходів для припинення геноциду українського народу, забезпечити відповідальність за вже скоєні порушення та покарання міжнародного злочину геноциду [7].

Геноцид, як визначено статтею 2 Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього [5], включає дії, вчинені з наміром знищити, повністю або частково, національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку: а) вбивство членів групи; б) заподіяння тяжкої тілесної або психічної шкоди членам групи; в) навмисне створення для групи умов життя, розрахованих на те, щоб забезпечити її фізичне знищення повністю або частково; г) вжиття заходів, спрямованих на запобігання народженню всередині групи; ґ) примусове переведення дітей з групи в іншу групу.

Станом на 4 квітня 2022 р. вже задокументовані та підтверджені незалежними спостерігачами низка фактів, зокрема:

- умисне вбивство мирних жителів, катування та масові зґвалтування, у тому числі дітей, жінок і людей похилого віку;
- триваючі невибіркові обстріли Росією житлових будинків, лікарень, шкіл, дитячих садків у Маріуполі, Харкові, Чернігові, Сумах, Ізюмі, Охтирці та інших містах України з метою насадити страх і домогтися підкорення;
- відмова Росії в наданні гуманітарної допомоги тим, хто її потребує, в окупованих містах та містах в облозі;
- масові депортації мирного населення України з окупованих територій, вже відомо про близько 40 тис. громадян України, серед яких щонайменше 2389 дітей, яких примусово депортували до Росії чи Білорусі.

Спільнота українських юристів виявила факти конкретного наміру російських зловмисників здійснити геноцид українців шляхом повного або частково знищення українців як національної групи, і такі моделі злочинної поведінки повністю відповідають ознакам злочину геноциду за ст. 2 (а), (б), (в) і (г) Конвенції про геноцид і задовольняють критерій воєнних злочинів і злочинів проти людяності [7].

Верховна Рада України відреагувала відповідним чином, прийнявши Постанову «Про Заяву Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні» № 2188-IX від 14.04.2022 року. Цією Заявою Верховна Рада України:

1. Визнає дії, вчинені Збройними силами Російської Федерації та її політичним і військовим керівництвом під час останньої фази збройної агресії Російської Федерації проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, геноцидом Українського народу.

2. Звертається до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї НАТО, урядів та парламентів іноземних держав щодо визнання вчинення Російською Федерацією геноциду Українського народу, а також злочинів проти людяності та воєнних злочинів на території України [6].

Список використаних джерел:

1. Назарчук І. Вторгнення Росії в Україну як акт агресії та зухвале порушення прав людини // *Юридична газета онлайн: Всеукраїнське професійне юридичне видання*. 28 лютого 2022. <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/vtorgnennya-rosiyi-v-ukrayinu-yak-akt-agresiyi-ta-zuhvale-porushennya-mizhnarodnogo-prava.html>
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів міжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. Протокол ратифіковано із заявою Указом Президії Верховної Ради УРСР N 7960-XI від 18.08.89 //

- Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text
3. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ Міністерства оборони України 23.03.2017 № 164 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>
 4. Конвенція про захист цивільного населення під час війни. Женева, 12 серпня 1949 року. Конвенцію ратифіковано із застереженнями Указом ПВР УРСР від 03.07.1954 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
 5. Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього від 9 грудня 1948 р. Документ ратифіковано від 18.03.1954 № 995_155 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
 6. Постанова Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні» № 2188-IX від 14.04.2022 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-IX#Text>
 7. Спільнота українських юристів закликає Договірні сторони Конвенції про геноцид запобігти геноциду населення України // *Юридична газета онлайн*. 9 квітня 2022. <https://yur-gazeta.com/golovna/spilnota-ukrayinskih-yuristiv-zaklikae-dogovirni-storoni-konvenciyi-pro-genocid-zapobigti-genocidu-n.html>

Ключові слова: військова агресія, геноцид, міжнародне гуманітарне право, права людини.

Key words: military aggression, genocide, international humanitarian law, human rights.

КАРАМАН МИКОЛА ВІТАЛІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри загальної теорії права та держави,
доктор філософії*

ІНСТИТУТ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ ПРАВОЗАХИСНОЇ ФУНКЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Дефініції поняття «функції держави» формувались більшістю представників різних шкіл пізнання загальної теорії права та держави, а в умовах формування в Україні громадянського суспільства та становлення правової держави проблема правозахисної діяльності сучасної держави набуває особливого звучання.

В загальнотеоретичній юриспруденції поняття «функція» означає напрям, предмет діяльності того чи іншого політико-правового інституту, зміст цієї діяльності, її забезпечення. В умовах сучасних динамічних структурних змін в системі механізмів держави підвищується актуаль-